

72
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-259-6172

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ฉบับประจำวันที่ 27 เดือนมีนาคม พ.ศ.2565 หน้า 12 มูลค่าข่าว 170,438.-

‘ศิลปะจีน’ ปาฐกถาพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ

๑ สถานี บ้านเรา ปารีชาติ ประคองจิตร์

“ศิลปะจีน” จัดพิมพ์ครั้งใหม่โดยงานมีนุศลพิทักษ์เลิศ เป็น
ปาฐกถาพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงบรรยายไว้เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ ณ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตอ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ จังหวัดนครปฐม มีความยาวประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษ แม้เวลาที่ทรงบรรยายจะไม่นานนัก แต่เนื้อหาสาระนั้นเปี่ยมด้วยคุณค่า ครอบคลุมศิลปะจีนแขนงต่างๆ ครบถ้วน ทั้งด้านทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดงและวรรณศิลป์ อีกทั้งยังได้ทรงฉายภาพงานศิลปะประเภทต่างๆ ที่คัดสรรแล้วอีกประมาณ ๑๓๐ ภาพประกอบการบรรยาย อันทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ชัดขึ้น ด้วยทรงพระปรีชาสามารถด้านจิตรวิทยาอย่างถ่องแท้ ในด้านศิลปะจีนนั้น ทรงรอบรู้อย่างหาผู้ใดเทียบเทียมมิได้ยาก ทั้งในฐานะผู้เรียนและผู้ปฏิบัติ ปาฐกถาที่ทรงแสดงนี้มีใช้คำบรรยายของผู้ที่ศึกษาเพื่อหาความรู้จากตำราทั่วไป หรือจากการได้เห็นได้ชมมากมายอย่างหนึ่งอย่างใด หากแต่เป็นคำบรรยายของผู้ที่ทั้งได้ศึกษาได้เห็น และมีส่วนร่วมการทำความเข้าใจศิลปะจีนอย่างแจ่มชัดพร้อมมูล และแม้เวลาจะผ่านมานานนับสิบๆ ปี แต่ทว่าเนื้อหาสาระในหนังสือยังทรงคุณค่าเหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้งอยู่เสมอ

จิตรกรรม เป็นการใช้สีเดียวหรือหลายสีก็ตาม มาแต่งแต้มเป็นลวดลายเป็นภาพหลายเส้น หรือภาพพระบารมี สีเดียวเรียกว่า **เอกรงค์** หรือ monochrome หลายสีเรียกว่า **พหุรงค์** หรือ polychrome จีนมีภาพเขียนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงสมัยปัจจุบัน อยู่ในภาษาตะวันตกตามหนึ่งถ้า ในสุสาน บนกระดานดำไหม ไม้ หินดำใบ กระเบื้อง ขวดแก้ว กระຈก แต่ก่อนใช้ใช้เป็นสีที่มาจากธรรมชาติ ที่หายากที่สุดคือ สีแดง รุ่งแรกเข้าใจว่าเป็นดินแดงที่เขียนตามฝ่าผนังโบราณ เช่น หม้อไหของบ้านเชียงจะเห็นว่ามีสีแดงๆ สีส้มๆ ที่มีอย่างนั้น และก็มีสีดำเขม่าดำ ภายหลังก็มีแร่ธาตุ ส่วนมากเป็นออกไซด์ของโลหะต่างๆ ซึ่งจะให้ออกไซด์เป็นสีที่แตกต่างกัน หรือว่าเป็นส่วนของพืช ส่วนของสัตว์ และมักจะทำเป็นสีฝุ่น พอจะเขียนก็ต้องผสมน้ำหรือกาวยางไม้ กาวหนังสัตว์ สีของจีนมีคุณภาพดี คนไทยนิยมสั่งจากเมืองจีนมาใช้ เพราะฉะนั้นจะมีชื่อเป็นจีน เช่น สีเขียวตึงแดง สีแดง ใช้คำว่า **หงซาด หงตึงหงสาท** สงสัยคำว่า หง ตรงกับคำจีนว่า **สีแดง** ไม่ทราบเป็นคำพ้องหรือเป็นสีแดงที่สั่งเข้ามาจากจีน

เทคนิคการเขียนภาพของจีนก็มีหลายอย่าง เช่น จ้ำได้แต่ว่า

เขียนอย่างละเอียดเหมือนจริงเรียกว่า **ก่งปี้** เป็นเส้นฟุ้งๆ ภาพของจีนจะมีภาพบุคคล ภาพเหตุการณ์ต่างๆ ภาพทิวทัศน์ ทิวทัศน์ของจีนมักแสดงภูเขาสูง...ภาพเขียนมักจะมีเส้นความอยู่ในสังคมและสภาพธรรมชาติของจีน แต่ก่อนตอนที่ไปเมืองจีนเห็นเขาสูงๆ อย่างในภาพ ก็ไม่ทราบว่าเขาอะไรรูปร่างแบบนั้น แต่เข้าไปเมืองจีนไปดู **หวงซาน (Huangshan)** ไปดูภูเขาหิน ก็จะเข้าใจว่ามีภูเขาลักษณะแบบนี้จริงๆ ศิลปินนิยมเขียนภาพภูเขาสูงตระหง่าน คนตัวเล็ก รวมภาพให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติว่า มนุษย์จะตัวเล็กนิดเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ ชมภาพจีนแล้วจะได้แนวความคิดทางปรัชญาเสมอ เช่น **ดอกเหมย** หรือ **ดอกบ๊วย** ที่บานได้แม้แต่ฤดูหนาวที่มีหิมะตก คือความอดทน ความคงทน...

การเขียนตัวอักษรจีน เป็นศิลปะที่คนจีนชื่นชมมาก และถือว่า เป็นศิลปะชั้นสูง การเขียนฟุ้งๆที่จีนเรียกว่า **ซูฟา** นั้น ฝรั่งเศสเรียกว่า calligraphy ที่จริงแล้ว calligraphy หรือการเขียนตัวอักษร ก็มีอยู่ในทุกประเทศ แต่ของจีนเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสำคัญมาก อาจเป็นเพราะจีนเขียนตัวหนังสือแบบที่ไม่ได้เป็นระบบอักษรวิธียี่สิบสี่ชั่วโมงเหมือนภาษาไทย ภาษายังถูกผสมผสานกัน แต่จะเขียนเป็นรูปแทนสิ่งที่กล่าวถึง เสร็จแล้วจะมีการผสมของเส้นต่างๆ เข้ามาในการเขียนภาษาจีนยากตรงที่ไม่สามารถสะกดคำได้ แต่ว่าต้องจำเป็นด้วยการที่ภาษาจีนเขียนตัวอักษรเช่นนี้อยู่หลายพันปี ฟุ้งๆซึ่งเป็นเครื่องมือในการเขียนที่ไม่เหมือนเครื่องมืออย่างอื่น เขียนแล้วไม่แข็ง จะมีความอ่อนนุ่ม จะสัมผัสกับมือของเราที่ว่าจะกดหนักกดเบา มีความรู้สึกจากจิตใจจากสมอง จนถึงมือ เพราะฉะนั้นจะเป็นเรื่องของศิลปะมากกว่าการที่เราจะเขียนหนังสืออื่นๆ ทั่วไป

ประติมากรรม เป็นศิลปะที่อาจจะเรียกได้ว่า ศิลปะสามมิติ มีทั้งรูปปั้น bas relief หรือรูปสูง high relief หรือภาพลอยตัวที่เป็นรูปทั้งรูป ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในศิลปะจีนก็คือ สุสานพระจักรพรรดิ **ฉินสื่อหวง** หรือ **ฉินซีฮ่องเต้** ที่เมืองเสียนหยิง อยู่ใกล้ๆ เมืองซีอาน มณฑล **ส่านซี** มีขบวนม้าไปท่งและชุดรบติดดา ก็ไปรายงานให้ทางการทราบ ชุดขึ้นมาใหม่ๆ เล่ากันว่า มีสี่ระบาย พอโดนอากาศเข้าก็หักไป ที่จริงยังมีอีกแต่เขาบอกไม่พูดแล้ว เสียหายของ คือถ้ายังไม่มีการดูแลรักษา ศิลปะเหล่านี้ได้ก็ ไม่อยากที่จะดูออกมาทำให้เสีย สมัยจีนซีฮ่องเต้ตั้งแต่ ๒๒๐-๒๐๖ BC คือก่อนคริสตกาล ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ไม่ใช่เป็นการทำอะไรมาหล่อ แต่เป็นการปั้นแต่ละตัว เพราะหน้าตาแต่ละตัวจะไม่เหมือนกัน และวางตามตำราพิชัยสงคราม เป็นนาบทหารแบบต่างๆ...

ประติมากรรมสมัยใหม่ของจีน ที่มีอยู่มาแล้วยี่สิบประติมากรรมรูปบุคคลสำคัญต่างๆ ตามพิพิธภัณฑ์ที่มีประติมากรรมสมัยใหม่ที่เราเรียกว่า **สื่อผสม (mix media)** มีคนใช้ห้องทั้งห้องเป็นศิลปะ ทั้งห้องคืองานศิลปะชิ้นเดียว ให้อ่านร้อยๆ พันๆ คนจากมณฑลต่างๆ มาปั้นติดดา ศิลปินหน้าตาที่เอารูปที่ได้นั้นมาวางเรียงๆ กัน งานศิลปะจีนที่ทำแบบนี้ก็มี **เครื่องกระเบื้อง เครื่องหยก** เครื่องกระเบื้อง พุดย่องว่าตั้งแต่เครื่องปั้นดินเผา ดินเผาเคลือบต่างๆ ที่เรียกว่า glaze แบบต่างๆ glaze ทำมาจากแร่หลายๆ อย่าง พอทำแล้วก็ต้องเผา ใช้อุณหภูมิสูงๆ อุณหภูมิต่างๆ กัน จนผลออกมาไม่เหมือนกัน เช่น รูปที่ต่อมาไทยมาเขียนเป็นสังคมโลก แถวๆ เมืองแต้จิ๋วจะมีศิลปะที่เรียกว่า **ปิง**

เคย ฝรั่งเรียก ฟายองส์ (faience) เป็นดินที่ไม่ดีพอที่จะทำกระเบื้อง porcelain ได้ อย่างที่วัดอรุณ จะมีบางส่วนที่เป็นปิ้งเคย ปราสาท พระเทพบิดรก็มี แต่ตรงที่เป็นนก ไผ่ เป็นกระเบื้องแท้อๆ อย่างขาม ตราไก่ที่เรากินข้าวแต่ก่อนก็เป็นปิ้งเคย เครื่องกระเบื้องมีวิวัฒนาการ หลายรูปแบบ ส่วนมากเป็นเครื่องกระเบื้องที่ในพิธีกรรม ใช้ในชีวิตประจำวัน ของโบราณจะแยกเป็นเตาเผาของหลวงที่ประณีตบรรจง มีประวัติว่ามีชื่อเสียงที่สุดคือ เตาเผาหลวงที่ จังเต๋อเจิ้น ซึ่งอยู่ใน มณฑลเจียงซี ...นอกจากนั้นก็มีของศิลปะอีกหลายอย่าง เช่น เครื่อง หยก เขาสัตว์ หิน และงาสลัก เครื่องรักหรือที่เรียกว่า แล็กเคอร์แวร์ (lacquerware) และเครื่องลงยาจีน เรียกว่า จิ้งไท่หลาน ...เครื่องหยก อีกอย่างที่นิยมกันคือ หูอี้ เป็นคทา ตามประวัติเดิมว่า เป็นของที่ให้ ในวันเกิด เป็นของสริมงคล ก้านบัวและดอกบัว ตอนหลังเป็นของที่พระจักรพรรดิพระราชทานแก่นายพลหรือขุนนางที่โปรดปราน ก็เป็นเครื่องแสดงฐานะของบุคคล ตอนเด็กๆ เคยเห็นมากในวังหลวง และวังบางปะอินจะมีแบบนี้

สถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงมากที่สุดเห็นจะเป็นกำแพงเมืองจีน กำแพงเมืองจีนที่ยังคงเหลืออยู่และอนุรักษ์ให้คน ไปดูได้มีหลายแห่ง จุดที่ผู้คนรู้จักมากที่สุดคือ ที่เขาปาต้าหลิง สมัยราชวงศ์ฉิน หรือสมัยจีนชื่อยังเต๋ อยู่ใกล้ปักกิ่ง และในราชวงศ์หมิง ด้านเจียววูกวน อยู่ริมมณฑลกานซู ซึ่งเป็นกำแพงเมืองจีนด้านตะวันตกสุด **สวนจีนและเครื่องเรือน** มีทั้งสวนหลวงและสวนของราษฎร สวนหลวงใหญ่มาก เช่น ในอีเหอหยวน หรือพระราชวังฤดูร้อน ที่เมืองเฉิงเต๋อ มณฑลเหอเป่ย์ นอกกรุงปักกิ่งทางตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นที่ที่พระจักรพรรดิสะสมพืชต่างๆ พืชสมุนไพร หรือว่าสัตว์ต่างๆ ที่แปลกประหลาด มีคนถวายยี่ราฟมาจากแอฟริกา อย่างนี้เป็นต้น สวนสวนราษฎรที่คนรู้จักมากที่สุดอยู่ในเมืองซูโจว มณฑลเจียงซู สวนราษฎรมีเนื้อที่น้อย ผู้จัดสวนต้องจัดเนื้อที่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด เช่น ขุดสระน้ำ สะท้อนทิวทัศน์ที่สวยงามจากข้างนอกมาไว้ในบ้านเรา จีนเรียกว่าเป็นการ “ยืมวิว” ของคนอื่นมา นอกจากนั้นยังเอาศิลปะหลายๆ อย่างมาเข้ากัน เช่น สถาปัตยกรรมอาคาร ภาพจิตรกรรม การเขียนพู่กัน ตามประตูช่องข้างเสามักจะนิยมเขียนคำคู่ เรียกว่า *ดู่เหลียน* เป็นคำคติต่างๆ ที่สองข้างเป็นคนละคำ แต่ว่าจะมีความยาวเท่ากัน และมีเนื้อหาที่รับกัน ก็ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งด้วย การจำลองธรรมชาติลงในสวนถาด เขาเรียก เฝินจิง ไม่ตัดของไทยก็มาจากเฝินจิง หรือสวนถาดของจีน ต้นไม้ที่นำมาจัดในสวนถาดบางที่เป็นไม้ที่มีอายุมาก เขามีวิธีที่จะตัดให้ต้นไม้โตอยู่ในนี้ได้ เครื่องเรือนจีน (furniture) ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ สมัยราชวงศ์หมิง เขาใช้ไม้ต่างๆ ที่มีค่ามาสลักเป็นลวดลาย จริงๆ แล้วสมัยราชวงศ์หมิงนิยมความเรียบง่าย ในหนังสือศิลปะจีนยังมีการกล่าวถึงศิลปะแขนงต่างๆ ของจีนไว้อย่างครบครัน เช่น ดนตรี นาฏศิลป์และศิลปะการแสดง วรรณคดี ศิลปะพื้นบ้าน ตลอดจนถึงการอนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปะจีน นับเป็นหนังสือเล่มน้อยที่รวบรวมศิลปะจีนเอาไว้ได้อย่างครบครันและคุ้มค่าแก่การอ่านเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่สนใจและรักงานศิลปะห้ามพลาด สอบถามซื้อหนังสือได้ที่ร้านหนังสือทั่วไปหรือ สอบถาม ๐-๒๖๔๘-๘๐๐๐.